

עריכת צוואה

כאשר אדם נפטר, עזבונו (הרכוש שלו) יחולק בין יורשיו החוקיים בהתאם לדין – חוק הירושה, תשכ"ה-1965. יורשים על פי דין – בן הזוג או בת הזוג, קרובי המנוח לפי שיטת מעגלי ירושה.

העקרונות הכלליים בנוגע למעגלי הירושה – אם במעגל הראשון יש יורשים לא יהיה צורך לעבור למעגל ירושה שני וכו'; יורשים בתוך אותו מעגל, יזכו ביניהם בחלקים שווים; במקרה של יורש אחד שנפטר טרם פטירת המצווה, עוברים לצאציו של אותו יורש (ואם אין לו צאצאים, נחזור ליורשים במעגל שלו).

ככל שאדם רוצה להוריש את עזבונו בצורה אחרת, עליו לערוך צוואה בטרם מותו, אשר תהווה ביטוי לרצונו של המצווה. בישראל קיימת הגנה כמעט מוחלטת על רצון המצווה (להבדיל מרצון היורשים) והוא יכול לקבוע הוראות שונות לגבי אופן חלוקת רכושו לאחר מותו, ואף לשנותן באמצעות שינוי הצוואה או עריכת צוואה חדשה במקום הקודמת.

מתי נכון לאדם לערוך צוואה? הטעם השכיח הוא מניעת מריבות בין יורשים; כאשר ברצון המצווה להתנות על דיני הירושה; כאשר מצויים טרום הליך גירושין; במקרה של נסיבות מיוחדות (לדוגמה ילד עם צרכים מיוחדים); כאשר המצווה מבקש להכניס מנגנוני נאמנות על העזבון; כאשר מדובר במשפחות מורכבות כגון ילדים מפרק א' ומפרק ב', או בני זוג מאותו המין אשר מגדלים ילדים וכו'.

קיימת אפשרות גם לערוך צוואות הדדיות, אשר מתבססות על אינטרס ההסתמכות, כאשר כל צד לצוואה ההדדית מחויב להודיע לצד השני על רצונו לשנות או לבטל את הצוואה, והכל בכפוף להוראות הצוואה ומגבלות הדין.

על הצוואה להיות מנוסחת בלשון הורשה ולעמוד בכללים צורניים. מסיבות אלו ומסיבות נוספות מומלץ לערוך צוואה באמצעות עורך דין, המומחה בדיני הירושה ואשר יוכל לנסח את הצוואה בדרך אשר תשקף את רצון המצווה ותימנע ככל הניתן התנגדויות לצוואה עקב פגמים בעריכתה או מסיבות נוספות. כמו כן יוכל עורך הדין לשקף למצווה את שיקולי המס בחלוקת נכסי העזבון בין היורשים ולתכנן בצורה מיטבית את חלוקתם.

ישנן מספר דרכים לערוך צוואה: צוואה בכתב יד; צוואה בפני רשות; צוואה בעל פה (נקראת גם שכיב מרע); וצוואה בעדים (השכיחה ביותר).